

BISERICA și ȘCÓLA.

Fóia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacției
„BISERICA și ȘCÓLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Amvonul bisericeii noastre.

În unul din n-rii precedenți ai fóiei noastre, vorbind despre „preotul în timpul de față“ diceam, că nisuița principală și arta pastorală a-lui trebuie să consiste în aceea, de a cănta ca să țină poporul strîns legat de biserica și logea sa strămoșască, de a cănta, ca modul lui de gândire și viețuire, să fie pētruns pe spiritul bisericeii noastre, și a-l s-telor ei așezăminte; ér modul și calea prin care preotul va puté să-și indeplinéscă acéstă grea problemă în ziua de astăzi, il-va afla prin sévirșirea cu demnitate și profundă pietate a cultului public d-đeesc, și a s-telor taine, și prin predica bisericească.

Astăzi, când nu numai biserica noastră dar tóte confesiunile creștine, au de a lupta cu o mulțime de dușmani interni și externi, cu o mulțime de tendențe anticreștine și antireligioșe — amvonul bisericeii noastre este chemat de a-și indeplini cu scumpătate înalta-i misiune; ér preoțimea noastră are datorința cu deosebire în aceste timpuri de a fi pētrunsă de un adevărat zel predicatorial, ca de pe amvónele bisericilor noastre „cu timp și fără timp“ să vestéscă credincioșilor cuvēntul lui D-đeu, și să-le împărtășască hrana spirituală, atât d- necesară în tóte cestiunile vieții.

Predica bisericească a constituit totdeauna în biserica o putere, și un mijloc principal prin care biserica a influențat asupra pietății și religiosității credincioșilor. La noi, la români, între cele mai vechi cărți a-le literaturii noastre, găsim și câte o cazanie sau carte de predici. Din acéstă cazanie se ceteau în Dumineci și sērbători poporului învățături folositoare, și înaintea poporului acela dintre preoți sau și dintre

cărturarii mireni trecea de cel mai învățat, care cetea cazania mai bine și mai la înțeles.

Cu timpul însă poporul nostru a devenit mai pretensiv, atât față de preoti, cât și față de învățatori. Și preoțimea noastră s'a și nisuit ca să satisfacă acestei pretensiuni și înaintări a poporului nostru, între altele și prin aceea, că a înlocuit cazania cu predica. A fost necesară acéstă înlocuire, și din motivul, că o predică bună pe lângă alte însușiri pe cari le vom aminti mai jos, trebuie să se distingă și prin actualitate.

Vorbind despre predica bisericească amintim mai de parte, că ea numai atunci va avé valóre și va produce efectul dorit, dacă este întogmită ast-feliu, ca să fie basată pe trebuințele dîlnice, intelectuale, morale și materiale a-le credincioșilor, și apoi ca să fie originală, pentru-că numai ceea-ce este original să póte rosti din inimă, și numai ce vorbim din inimă póte pētrunde la inimă.

Pentru d'a satisface acestor condițiuni trebuie mai întâi prin un studiu amēnunțit și intuitiv să căutăm ca să cunoștem temeinic viața poporului nostru, datinele și obi-ceiurile lui, trebuințele și necazurile lui, modul lui de gândire și viețuire, gradul lui de cultură și de inteligență. Numai o predică care corespunde acestor condițiuni, și în care se va afla modul potrivit de a îmbina doctrina evangheliei cu trebuințele poporului, va produce efectul dorit. O predică care nu corespunde acestor condițiuni, fie ea făcută după mode ul celui dintâi predicator, nu produce mult; póte să fie ascultată de popor cu multă plăcere, dar în rezultate nu valoréază mult.

Dar nu este de ajuns să știm numai ce să predicăm, ci e de lipsă de a șci și cum să predi-

căm. Ear spre acest scop trebuie ca oratorul bisericesc să nisuiască de a-și impropria tot mai tare arta elocinței, adică dibăcia, de a-și întogmi astfel cuvântările sale, ca prin ele să fie în stare de a convinge pe ascultători despre sublimitatea adevărilor propuse, de a-le mișca inima și a-le îndupleca voia. S-tul Ioan gură de aur în cartea sa despre preoție, îndeamnă pe preoți de a-să nisui să-și improprieze cât mai mult arta elocinței. În a 4-a carte ȳice : „noi n'am cere cuvântul, dacă am avé puterea minunilor. Deore-că din aceea putere nu rămâne nici o urmă, și din tóte părțile să ivesc mulți dușmani ; pentru aceea este de trebuință, ca să ne armăm cu cuvântul, ca să nu fim străpunși de săgețile dușmanilor, ci mai vęrtos noi pe ei să-i lovim. Pentru aceea trebuie a aplica un studiu fórte serios, ca cuvântul lui D-ȳeu să locuiască întru noi din destul !

Nu ne îndoim, că preotimea nóstră, carea în tóte timpurile s'a dovedit de conducătoare naturală a poporului nostru, va căuta, ca și în aceste timpuri, în care vestirea cuvântului Domnului este de o ardentă necesitate, — prin predici dese, prin predici bune și actuale, să-și îndeplinescă conscientios datorința împreunată cu greaua ei chemare.

Conferința învățătorilor din desp. prot. Buteni.

Învățătorii din despărțământul protopopesc Buteni și-a ținut adunarea de tómnă în 27 Octomvrie (8 Noemvrie) a. c. în comuna Buteni. Fiind timpul plăcut adunarea a fost binecercetată. A luat parte preste 30 de membri. Mai puțin interes față de cestiunile dăscălescii au aretat preoții din tract cari tot în aceieș ȳi fiind intruniți în conferință și eshauriând programa mai de grab, fórte puțini au onorat cu prezența aceea adunare. Onóre escepțiunilor, între cari în locul prim însemn pe P. O. D. protopop Ioan G o r g i a aretând viu interes față de cestiunile învățământului.

După servițiul Dȳeesc din biserică împreunat cu chemarea Duhului sânt, membrii despărțământului s'au intrunit în șcôla învățătorului V. S u c i u unde a ascultat prelegerile acestuia din religie despre „Botezul Domnului“, din geografie „Regatul România“, și din istoria universală despre „Socrate“. Dimițindu-să școlarii, președintele despărțământului Nicolau B o s c a i u prin o vorbire ascultată cu viu interes deschide ședința. S'au început apoi discușiunile didactice asupra prelegerilor, cari au urmat cu interes viu luând parte mai mulți la discușiune. Din desbaterile acestea s'a constatat ținuta barbătescă a învățătorilor,

seriositatea și obiectivitatea cu care se discuta. În urma discușiunilor, prelegerile s'au declarat de bine succese, ér învățătorului V. Suci u i-s'a esprimit mulțămită.

Nu cu mai puțin interes s'au discutat asupra chestiunilor și dispușețiunilor inaintate de comitetul central prin circularul de sub Nr. 15/1899. În privința manualului de gramatică edat de profesorul Ioan Petran pentru șcôlele populare, s'a decis ca fiecare învățător să-l introducă în șcôla sa, ca la adunarea procsimă să pótă raporta despre succesul obținut din folosirea lui. S'au ales apoi comisiuni căroră s'au dat spre aprețiere meritorială proiectele de statute pentru societatea mortuară și pentru societatea de ajutorare.

Punctul de culminare al discușiunilor l'a format problema insinuată la adunarea generală de I. Moldovan referitoare la dreptul de esaminare cu ocașiunea esamenelor din șcôla poporală.

Primul vorbitor Vasile Suci u, tractéza tema din punct de vedere al dreptului natural. Precum plugarul ȳice Dsa să bucură de rodul ostenelelor sale, așa și învățătorul, la examen își culege ródele muncii sale. Cel-ce samênă trebuie să și secere, cum dară să vină un altul se culégă fructul ostenelelor sale ? Prin urmure dreptul de esaminare îl are învățătorul propunător, dá insé drept și comisarului și respective inspectorului.

Romul Bortoș află cestiunea atât de delicată încât nu se póte esprima asupra ei din mai multe considerante, între cari și frecuentațiunea neregulată. Totul depinde dela conscientiositatea învățătorului.

Nicolau Boscaiu tractéza cestiunea din punct de vedere pedagogic, psihologic și al inspecțiunii. Din punct de vedere pedagogic : învățătorul consciu de chiamarea sa, sciind că nu pentru șcôla ci pentru vieță învățăm, nu va cădea în păcatul de a pregăti pre elevi numai pentru ȳiua esamenului, cu tóte acestea esamanul are să fie o festivitate școlară, în care are se apară tóte în mod serbătoresc. De acéstă festivitate trebuie să se bucure de o potrivă atât copilul talentat cât și cel mai debil. Cum va cunoșce acum un altul capacitatea școlarilor neocupându se cu dęnsii, după-ce știm, că câți ómeni, atâtea individualități sunt. Cine va ști mai bine care e resfățatul părinților și care e ștregarul uliței, decât învățătorul. Drept-aceea conchide, că dreptul de esaminare esclusiv numai învățătorului propunător îi compe. În cât privesce inspecțiunea și controlul, servescă de basă planul de învățământ ori conspectul materialului propus. De aici inspectorul póte pretinde care clasă despre care temă să respundă, și în formă de control comisarul se póte convinge despre rezultatul învățământului analisând cu școlarul respunsul deja dat.

P. O. Du protopresbiter Ioan Giorgia încă a luat parte la acéstă discuție. Și P. O. Dsa e de părerea, că dreptul de esaminare să fie esclusiv numai

al învățătorului. Obvin însă casuri unde vrând nevrând tocmai pentru ca esamenul să fie succes, trebuie să se amestece și comisarul și inspectorul în esaminare. În unele casuri învățătorul se obosesc devine însuși în confuzie și prin o întrebare greșită strică tot rostul, eo ipso trebuie să vină în ajutor comisarul ori inspectorul; sunt casuri și de acelea în cari învățătorul popunător intră cu totul altă temă de cât cea dorită de inspector ori comisar, atunci er trebuie să pună întrebarea direct școlarului, ori se abdică de a primi răspuns. Conchide dar: că acolo unde cere lipsa și împrejurările locale să se dea mână liberă și comisarilor și respective inspectorilor la esaminare.

A mai vorbit la acest obiect Corneliu Novac arătând scăderile inspecțiunii școlare în legatură cu frecuența neregulată, și după ce s'au insinuat și alții la cuvânt, din cauza timpului înaintat discuțiunea a rămas deschisă neluându-se nici un conclud până la procsima adunare.

Mare insufletire a produs între cei prezenți telegrama Sp. Dn profesor și președintele reuniunii învățătorilor Teodor C e o n t e a prin care a salutat conferința. Din partea conferinței încă a fost salutat neobositul president, care a ridicat reuniunea noastră la starea ei actuală, telegrafice.

S'a mai discutat apoi cestiuni administrative a-le despărțământului, și s'au luat măsuri în privința executării concludelor adunării generale, er la propuneri conmembrul Vasile Suci din incidentul adunării generale a învățătorilor convocați la Timisóra pentru modificarea statutelor convictului, a făcut propunerea că aceea adunare să fie recercată a se pune sub auspiciile autorităților noastre bisericesci și să ne aliăm cu toții, nu separat de ore-ce nici diecesele nu au resursele suficiente pentru susținerea alumneelor, necum noi, ci la olaltă cu diecesa să contribuim cu obolul nostru la susținerea alumneelor existente asigurându-ne dreptul de preferință între acelea.

Fiind-că propunerea e diametral opusă cu dispușiunile și scopul prevădut în acele statute, cari sunt sub revidiare de o parte, er de alta parte din scurtimea timpului, nu s'a primit nici ca basa de debătere ci s'a lansat numai ca idee.

După ce s'a eshauriat intréga programă și s'a decis ca adunarea de primăvară să se țină în comuna C u i e d, președintele mulțamind membrilor și în special dlui protopop pentru interesul manifestat față de agendele acestei adunări, inchide ședința la orele 6¹/₂ séra, er pionerii culturei s'au imprășciat pe la căminele lor, toți cu un dor, de a contribui fiecare după puteri la promovarea învățământului. Succes bun le poftesc!

Sylvan.

*

În cele următoare dăm loc C u v â n t u l u i d e d e s c h i d e r e rostit de președintele despărțământului protopopesc Buteni Nicolau B o s c a i u, cu oasiunea acestei adunări:

Onorată adunare! Viéța omului e o luptă necurmată. Vorbind de om în general ori în special, esaminând pre om: ca popor ori ca societate ori ca individualitate, primile trăsături din viéța lui sunt: lupta și éraš lupta. Ocupându-ne în special de acéstă luptă a vieții omenesci și scrutând rostul ei, putem deosebi pre luptători în două tabere. Unul luptă pentru ma erialism, lupta materială, alții luptă pentru idealism, lupta spirituală. Stând pe arena acestei lupte, scrută orul va afla taberile inegale. Partea covârșitoare a luptătorilor o va afla în tabera materialismului. Începând dela selbatecul african până la treapta cea mai înaltă a civilizațiunei omenesci în șirurile cele mai gróse și mai dese nu dai decât de doritorii de isbânda materială, și vai de cei mai puțin energici, că sunt striviți și călcați, pentru-că cu atât mai mult să se bucure cei ce ajung la isbândă. Și acéstă luptă e continuă; șirurile celor căduți în luptă se întregesc prin cetele mai tinere abia pășite pe arena acestei lupte, dar cu o putere și mai mare și cu o rivnă și mai potențată pentru dobândirea luptei. În acéstă luptă, luptătorii se folosesc de tóte mijlócele câte numai le iscodesce mintea omenescă; în urma folosirii mijlócelor, se nasc apoi tóte pécatele și viciile în societatea omenescă.

Sunt cete de luptători, cari pentru de a ajunge la ținta luptei lor, se folosesc numai de forța brațelor, pretensiunile acestora sunt mai modeste, se mulțamesc a lupta numai pentru esistință, sunt inse cete cari nu luptă numai pentru esistință ci pentru căscig material, și nefiindu-le de ajuns forța brațelor se dau la jefuiri nedreptățiri și la crime . . .

Cu mult mai mică e tabera luptătorilor pe terenul spiritual, și pre cât e de mică pre atât sunt mai multe direcțiunile, fiind scopurile diferite.

În lupta pe teren spiritual, sunt luptători cari au de scop vanitatea, numai preamărirea eului propriu, fără de a aduce vr'un folos omenimei. Sunt apoi luptători, cari deși pe teren spiritual, luptă inse numai pentru a satisface intereselor proprii.

Mai este o cétă de luptători, a căror luptă e cea mai grea, căci are se o pórte contra tuturor cetele și taberilor luptătoare pentru materialism. Scopul acestor luptători e un ce ideal și nobil: a nobilita cultiva și perfecționa cetele cele tinere ale luptătorilor, pentru ca lupta vieții se ia o direcțiune mai dréptă cătră un scop m a i s u b l i m. În céta acestor luptători, rolul de conducători îl-pórtă preoții și i n v ă ț ă t o r i i p o p ó r ă l o r.

Făcând în general analiza asupra rolului precum și scopului luptei acestor conducători, vom afla în spețial scopul pentru care trebuie să lupte conducătorii poporului nostru.

Scopul e acelaș: a nobilita cultiva și perfecționa cetele cele tinere ale luptătorilor, pentru ca lupta vieții se ia o direcțiune mai dréptă cătră scopul sublim. Și care e scopul sublim al vieții? Perfecțio-

narea spiritului în direcțiunea de a se apropia cât mai tare de Creatorul său.

Omul ori ca individualitate, ori ca popor luat are una și aceeași mențiune; de a fi reprezentatele Creatorului său, având aceeași scânteie divină din unul și același izvor, adică spiritul, deci și rolul conducătorilor sei în lupta vieții, are se întindă la unul și același scop, la perfecționarea spiritului până la gradul arătat de însuși Creatorul său prin descoperirile evanghelice. Și cari conducători au o cetă bine disciplinată în acest sens, ușor pot trece prin lupta vieții la isbândă. Disciplinarea cetelor inse pretinde o adâncă precugetare și o abnegațiune de sine a conducătorilor, o lucrare isvorită din știință, care lucrare o numim și arta educației.

Va se dică: rolul și scopul conducătorilor poporilor în lupta vieții e unul și același pentru toți, a conduce pre luptatori — prin educațiune pe terenul luptei spirituale — la perfecțiune. Forțele și mijlocele depind dela caracterele comune ce le posed.

Vorbind despre lupta ce o avem noi, conducătorii educațiunii poporului nostru, ca prima forță de luptă accentuez: armonica și solidara luptă a factorilor competenți, adică a preotului și învățătorului. Armonica și solidara conlucrare la unul și același scop, numai așa se va obține, dacă și unul și altul factor nu-și va perde din vedere idealul său. Dacă și unul și altul va purta o luptă adevărată spirituală; scopul luptei îl va privi de un ideal pe care dorește a-l realiza, și nu va privi misiunea sa ca un mijloc de existență.

Intrăga educațiune, totă luminarea minții, nobilitarea inimei și totă cultura omului își are de basă învățăturile stei scripturi, deci: cultul religios e cel mai bun mijloc pentru educațiunea unui popor.

O preingrijire inse trebuie să ne cuprindă, când căutăm în jur de noi, și vedem cum ați în era așa dicând a luminei, se folosesc oamenii de puterile Creatorului, fără a preamări izvorul dela care provin. Se folosesc omul de puterea aerului și a apei, face prin puterea electricității ziua din noapte, cu un cuvânt se folosesc de toate elementele și puterile cu cari Creatorul a inzestrat natura, numai de izvorul acestora, dela care emanează totă știința, nu se interesază cu respectul cuvenit.

În privința cultului religios, cu mult mai bine steteau romanii vechi și păgâni decât creștinii de azi! Câte zeități păgâne se venerau și-și aveau cultul deosebit, cu mare strictetă ținut așa încât prin tradițiuni s'a transplăntat și în poporul nostru și păstrat până azi: cu cât mai vârtos ar trebui se fie mai potențat azi cultul divin concentrat în una ființă, care s'a descoperit ca Ddeu al tuturor poporilor?!

Etă onorată adunare o problemă de care trebuie să ținem cont, spre a o rezolva serios în educațiunea cetelor celor mai tinere și mai debile, concređute conducerei noastre în lupta vieții. Arma cu care trebuie să se deprindă prima oră, să fie simțul religios bine

desvoltat, care apoi îl va face apt de a învinge toate greutățile. Un individ cu simțul religios bine dezvoltat nu va vedea în serviciul divin un spectacul de teatru, ér un individ cu simțul religios bine dezvoltat, numai din școlele confesionale pôte se iasă!

Învățătorilor confesionali! sus se avem dar inimile, și să ne împlinim datorințele!

Premițând acestea, Vă salut de bunăvenire și prin acesta declar sedința adunării despărțământului nostru de deschisă.

„Tatăl nostru“

Explicare omiletică. —

(Continuare.)

II. Sfințescă-se numele Tău.“

Ce înălțare treptată și marată a adevăratei religiosități și a sentimentelor de venerațiune Ddească!... lată, că după prima agrăire: „Tatăl nostru,“ după dulce glas de încredere fiescă cătră părinte, urmăză numai decât distanța cea nemăsurată dintre om și Dumnezeu, urmăză numai decât deosebirea cea nemărginită dintre fiii cei pământeni și părintele cel ceresc — exprimate în cuvintele: „Carele ești în Ceriuri“ și apoi în cuvintele: „Sfințescă-se numele Tău“ deosebirea cea neînchipuită dintre ființa cea preamărită a lui D-deu și dintre cea umilită a omului pământean.

Cel ce prin perfecțiunea sa absolută e înălțat peste oameni, ființa aceluia sfântă trebuie să fie tot-odată: iar sfânt fiind și numele lui trebuie să se sfințescă, adică sfințenia lui recunoscută are să fie de cătră oameni.

Mulți vor fi de aceia, cari vor rosti fără pricepere aceste cuvinte prin cari se exprimă atâtea sentimente mărețe și înălțătoare.

Când omul se apropie de fața cutărui-va principe sau dignitate pământeană, atunci întrăgă ființa lui e cuprinsă de un simțământ timid și de adâncă umilință. Simțământele de respect se exprimă în fața lui și întrăgă ființa i-se cutremură sub impresiunea strălucirii neobiceuite și a împrejurărilor între cari pășeste în fața persoanei înalte a cărei stimă și respect ni-l inpuie ordinațiuni mai înalte și legi positive. Po când ast-fel lucrăză omul din respect față de acela, pe care mai ales rangul și poziția lui mai înaltă îl deosebește de alții: Óre cum se apropie el de însuși Dumnezeu, de Domnul Domnilor și de Împăratul Împăraților? O omule, simțesti tu óre în inima ta, și în fața ta arată-se óre expresia venerațiunii profunde și înțelegi tu óre frica și umilința ce te cuprinde când te apropii cu rugăciunea ta de D-deu și de cel mai puternic Împărat al ceriului și al pământului și când exprimi prin buzele tale timid cuvintele: „Sfințescă-se numele Tău“? Știi tu óre, că pe când cuvintele tale se înalță cătră ceriu, tu trebuie să simțesti neputința ta față de sfântul sfinților și stăpânul stăpâni-

lor? Știi tu ôre, că înaintea Lui aprôpe tótă strălucirea ta e întunecime?

Drept aceea, când vei înălța rugăciunea ta către Dđeu și când vei rosti de pe buzele tale cuvintele: „Sfințescă-se numele Tău”: simțământul stânt al venerațiunei și al umilinței să te cuprindă în intrégă ființa ta, și încântat chiar și de cugetul sfințenie — al gloriei — și al preamării lui Dđeu: umilește-te în sufletul tău și privește universul, unde tóte îți vor vorbi de preamărirea ființei, de puterea mânei ce le-a creat, de înțelepciunea părintelui ce le susține și de bnnătatea stăpânului ce le guvernază.

Mai mult! Atâta nu e destul! Adevărații creștini nu se mulțămesc cu atâta și nu se odichnesc până ce prin concursul și infiuința lor binefacătoare nu vor face asemenea lor și adecă până ce nu vor nobilita și ridica la glorie morală pe toți aceia în préjma cărora trăese și cu cari viețuesc împreună.

De aceea prefaceti casele și familiile vóstre în biserică sfințite de pe altarul cărora să strălucescă credința mântuitoare, speranța mângăitoare și iubirea fericitoare — și sfințiți numele Dlui Dđeu-lui vostru prin exemple de pietate și învățături ce nobilitază și înalță pre om către ceriu.

III. „Vină împărăția Ta.”

Când pronunțăm aceste cuvinte, involuntar ni se impune întrebarea: că ôre știm noi ce cerem când rostim cuvintele: „Vină împărăția Ta”? de ôre-ce Raiu și Imparația Dđească în sta scriptură ocur în deosebite înțelesuri: într'un loc de pildă ca împărăție vedută și pământescă, ér într'altul ca împărăție cerescă și nevedută. Cuvintele din Rugaciunea Domnescă însă se refer la împărăția viđibilă pământescă și respective la maica noastră Biserică.

Dar dintre împărățiile pământene pentru care ne rugăm; când cerem venirea împărăției lui Dđeu? căci al lui Dđeu fiind pământul, al lui trebuie să fie și împărățiile — să va observa. Da, așa ar trebui să fie. Deôre-ce însă, nu prea se respectază într'insle legile și poruncile celuia ce le-a creat nu se pot numi cu de-adreptul împărății ale lui Dđeu.

Să ne aruncăm numai privirile în lume și peste țările sau împărățiile lumești cunoscute de noi, și vom vedea, că în tot locul în loc de lumina virtuților strălucitoare ni se arată umbra cea négră a-le relelor și urmele dese a-le multor păcate. — Intr'un loc stăpânește tirănia și suprimarea, într'altul nedreptatea și răutatea, ear miseria zdrobitoare stôrce lacrimi de durere și prefacere pământul în vale de plângeri. Care dintre acestea va putea fi dar împărăția lui Dđeu? căci Dđeu este Dđeul libertății, este Dđeul dreptății și al iubirei, este Dđeul luminei și al perfecțiunei.

(Va urma.)

D I V E R S E.

* **Deputați congresuali** în diecesa Aradului în cercurile aparținătoare la iurisdicțiunea Consistoriului din Oradea mare au fost aleși următorii domni și anume:

a) *din cler*: În cercul Beiuș-Vaşcău: Ignatiu Papp protopresbiter, asesor consistorial ord. în Arad. În cercul Oradea-mare-Peșteș: Vasiliu Mangra ieromonah în Arad. În cercul Tinca-Beliu: Nicolau Roxin protopresbiter în Micherechiu.

b) *Mreni*. În cercul B-liu: Nicolau Zigre avocat, secretariu consistorial în Oradea-mare. În cercul Beiuș: Paul Papp avocat în Beiuș. În cercul Oradea-mare: Nicolau Zigre avocat, secretariu consistorial în Oradea-mare. În cercul Peșteș: Ioan Papp protonotariu comitatens în Oradea-mare. În cercul Tinca: Georgiu Roxin pretor în Tinca. În cercul Vaşcou: Dr. Gavril Cosma avocat în Beiuș.

In archidieceasă s'au ales din cler următorii domni și anume: În cercul Sibiului: Dr. Ilarion Pușcariu, archimandrit. În cercul Albei-Iulie Nicolau Ivan, asesor. În cercul Iliei: Avram Păcurariu, protopresbiter. În cercul Abrudului: Vasile Demian, protopresbiter. În cercul Deveii: Ioan Papiu protopresbiter. În cercul Clujului: Nicolae Cristea asesor. În cercul Dejului: Gregoriu Pletoșu, protoiereu. În cercul Mediașului: Zaharie Boiu, asesor. În cercul Brașovului: Vasile Voina, protoiereu. În cercul Făgărașului: Iuliu Dan, protopresbiter.

† *Necrolog*. În 3/15 Novembre a. c. a răposat în Domnu', d-na *Catinca Galu* soția distinsului nostru bărcat, a ilustrului domn Dr. Iosif Galu membru în casa magnaților și a mai multor corporațiuni înalte.

Înmormântarea răposatei în Domnul s'a făcut Vineria trecută în Timișóra, petrecută fiind la mormânt de membrii familiei, și de un public distins și numeros, de șefii tuturor corporațiunilor din orașul și comitatul Timișóra, de numeroși aderanți și stimători ai ilustrei familii Galu, și de intrégă inteligența românescă din Timișóra și jur, care venise spre a da tributul de recunoștință și stimă defunctei, carea s'a distins în viață prin mulțime de binefaceri față de biserici și față de sêraci, și să consoleze pe soțul străpus în profund doliu prin casul de mórte al neuitatei sale soții.

Ne asociem și noi la condolențele generale și dorim ilustrului Domn Dr. Iosif Galu dela D-đeu putere și mângăiere pentru pierderea neuitatei sale soții cu care a trăit în fericită căsătorie peste 2 decenii. În veci să fie binecuvântată amintirea ei!

* *Sfințire de biserică*. Marți în 26 Octomvre v. în ziua s-tului Dimitrie din autorizarea I. Prea Sănției Sale Domnului Episcop diecesan *Iosif Goldiș* s'a sêvrșit sfințirea noiei și pompósei biserici din comuna *Cutiina* prin părintele administrator protopresbiteral *Lucian Șepețan* cu asistența preoților: *Adam Rosa* insp.

școl. din Leuceșți, George Popoviciu din Cliciova, Adam Groza din Costei, Vasile Crașovan din Babșa, Ioan Capitan din Cladova, Alecsandru Popoviciu din Fadimac, Ioan Danciu din Tergoviște, Dimitriu Morariu din Secaș și George Aurari din Cutina.

Predica ocațională rostită de părintele administrator protteral pontificant a fost binemerită și elocuentă și a produs în numeroșii ascultători o adevărată mângăere sufletescă.

* **Promoțiune.** D-nul Stefan Rozvány candidat de avocat în Arad, a fost promovat în 11 Novembre a. c. în aula universității din Budapesta, la gradul de Doctor în științele iuridice. — Felicitările noastre!

* **Convictul învățătorilor.** La 28 Octomvrie v. a. c. s'a ținut în Maerele Timișorii adunarea învățătorilor români gr. or. din Ungaria pentru modificarea statutelor convictului, în sensul ordinului ministerial.

Prezenți au fost 30 învățători din protopopiatele: B.-Comloș, Timișóra, Belinț și Lipova.

Adunarea s'a deschis la 10 ore a. m. prin secretariul Iuliu Vuia, constituindu-se biroul în persoanele Dlor Ioan Tuducescu preside, fiind Dl Emeric Andreescu, bolnav, ér de notariu Iuliu Vuia.

Raportul presidiului provisor despre activitatea s'a, se ia spre scire.

După o lungă și serioasă dezbateră din partea membrilor: Petru Baran, Simeon Faur, George Tomi, Ioan Tuducescu și Iuliu Vuia, adunarea primesce modificările pretinse de înaltul minister.

Cu mare însuflețire sa decis sediul convictului orașul Arad.

Adunarea a autorizat presidiul adhoc se emită liste de subscripțiune a membrilor, adresându-se în acest merit tuturor reuniunilor învățătoresci, cari se conscrie membrii în raionul lor.

S'au cetit telegramele adunării învățătorilor de la Bocșa, semnați Marcu și Velcean, alui Vidu din Halma-giul-mare s. a.

S'au înscris de membrii fundatori: Ioan Tuducescu 100 fl., ordinari cu 50 fl.: Iuliu Vuia, Constantin Pava, Aurel Badescu, Simeon Faur, Aureliu Micloși, Virgil Amandia, Dimitrie Țigu, George Caba, Iosif Ciorogariu, Dimitrie Roman, Atanasiu Baicu, Traian Telescu, Constantin Micu, George Gruin, Petru Baran, Nicolae Savi, Petru Iustin, Emanuil Ungurean, Petru Avramuț și Nicolau Onciu

Deie ceriul, ca acest modest exemplu al învățătorilor bănățeni, să aște echou în inimile tuturor învățătorilor conșcii de sôrtea și viitoriul familiilor lor. Sus se avem inimile! Comloșul bănățean 29 Octombrie 1899. Secretariul Vuia.

* **Dar bisericesc.** Rari sunt casurile în timpul de față ca cutare creștin sau de simțul creștinesc să dăruiască pe sâma bisericeii sau a cutăriia fond local ceva din avutul său; cu atât mai rari sunt casurile ca un creștin de altă confesiune să-și deschidă dosariul pentru

biserica noastră națională română. Consăteanul econom Ioan Szabados sen. de confesiunea ref. calvină condus de simțul creștinesc cu ochii scâlțați în lacrimi l-au cercetat pe episcopul bisericeii noastre Mihaiu Neagrău predându-i suma de 5 fl. pe sâma fondului nostru local bisericesc cu cuvintele: Neînsemnată e sumulița ce eu ca om sârman Vi o dăruesc bisericeii, dar cu atât mai mare mi-e atragerea cătră biserică pătruns fiind în inter-nul meu de progresul frumos al fondurilor locali. Subscisul atât în numele credincioșilor mei cât și a membrilor com. parochial vin și pe calea acêsta a-i aduce susnumitului donatoriu mulțamită, dorind dela Dđeu, ca fapta susnumitului să-o vedem cât de des imitată chiar nu numai din partea altor confesiuni ci cu atât mai vërtoș din partea alor nostri. Tâmasda la 12. noemvrie n. 1899. Alexandru Vâșia di paroch ca președ. com. parochial.

* **Rectificare.** Redacțiunea Calendariului tipogra-fiei diecesane de pe anul 1900 ne rógă, și noi rectificăm cu plăcere, că în șematismul consistoriului nostru aradan, din erórea culegătorului, a rămas afară dela senatul epi-tropesc numele dlui asesor Paul Gavrillette învățătoriu în Beliu.

* **Bibliografie.** „Enciclopedia Română”, publicată din însărcinarea și sub auspiciile „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, de Dr. C. Diaconovich, prim-secretarul Asociațiunii

A a p ă r u t f a s c. XVII., în care se termină litera G și care cuprinde și mai multe sute de articole din litera H (până la cuvântul Heliotropism).

Acest fascicol este cu deosebire bogată în articole de interes special românesc. Anume găsim multe biografii românesci, dintre cari amintim: Golescu, Golia, Gorjan, Gozdu, Grădișteanu, Grama, Gramacescu, Granda, Grecean, Grecescu, Grigorcea, Grigorescu, Grigorie mitropoliți, Groza, Guran, Gusti, Hacman, Halici, Halip, Hamsea, Haralambie, Haret, Hașdeu, etc. Articolul „Gozdu” (din péna competentă a Dlui P. Cosma) afară de biografia marelui mecenat cuprinde și informațiuni amănunțite despre desvoltarea și starea fundațiunii cu același nume, din care se susține o mare parte a tinerimei noastre universitare. Titlii „Hașdeu” și „Grigorescu” (pictorul de N. Petrașcu) deasemenea trec preste cadrul unei notițe biografice și sunt articole de interes deosebit. În materie istorică remarcăm art. „Goți” de D. Onciu și „Haliciu”. mitropolia de C. Auner), apoi dintre cele științifice: Grâne, Gripa, Gușa (de Dr. Felix), etc. În materie literară amintim Greaca și Gotica, limba (de Dr. Tikin), literatura Greacă (de M. Străjan), etc.

A b o n a m e n t e l e s e f a c l a W. Krafft în Sibiu (deposit general pentru România: E. Storck, București) și se primesc numai pentru publicațiunea întrégă. Prețul de prenumerare pentru un tom broșurat fl. 10.—, legat fl. 11.60 (în România: lei fl.25.—, resp. 28.50).

* **Bibliografie.** A apărut: *Amicul Poporului* pe 1900. întocmit de I. Popovici, edit. Krafft, 116 pag. anul XL., prețul 40 cr., are în frunte escelententul portret al I. P. S. Sale Mitropolitului Ioan Mețianu, o mulțime de ilustrații, poesii, po-vește ș. a.

Posnașul, calendar umoristic pe 1900, anul V., Sibiu, edit. Krafft, prețul 36 cr., pag. 80, multe glume cu spirit și ilustrații potrivite.

Calendariul Săteanului pe anul 1900, anul IX., Sibiu, ed. Krafft, pag. 56, prețul 17 cr.

Calendariul cu cirile pe 1900, anul CVIII, ed. Krafft, prețul 25 cr.

Calendariul nou pe anul 1900, anul I., Brasov editura tipografiei Ciursu, pag. 124, prețul 25 cr., spedit franco 30 cr.

Convocare.

Conform statutelor reuniunii generale, a învățătorilor români gr. ort. din ppiatele Aradane I—VII. §. 23. în conformitate cu §§. 5. și 6. din „Regulamentul afacerilor interne“, prin această convocăm pe toți dd. învățători și învățătoare din despărțământul prot. al Chișineului, la adunarea de toamnă, ce se va ține la 26 Noemvrie st. v. (8 Decemvrie n.) 1899. în opidul-Chișineu, la școala comembrului Grigoriu Mladin, precum și pe toți iubitorii de progresul învățământului, pe lângă următoarea

Programă:

1. Dimința la 8 ore asistarea la chemarea Duhului sf. în Biserică.
2. Presentarea în școlă și constatarea membrilor prezinți: Apel nominal.
3. Prelegere practică, de învățătorul local, cu elevii-scolari, din obiectele prescrise în Ordinul școlii. După prelegere, dimiterea elevilor.
4. Deschiderea ședinței.
5. Reflexiuni asupra prelegerii.
6. Citirea și autentificarea protocolului adunării extraordinare trecute.
7. Citirea, deliberarea și decisiunile adunării față de punctele cerculariului biroului central, esmis dto 4 August 1899. nr. 15.
8. Raportul cassariului, bibliotecariului și controlorului.
9. Încasarea taxelor.
10. Colectarea temelor restante și a „Datinelor poporului la ocazii festive: nunți și înmormântări.
11. Citirea operatelor și eventualele observări.
12. Interpelări și propuneri.
13. Fixarea locului și timpului adunării proxime.
14. Inchiderea ședinței.

Șimand la 3/15. Noemvrie 1899.

Ioan Volentir m. p.,
președinte.

Demetriu Boariu m. p.
notariu.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de învățător la școala elementară gr. or. inferioară de lângă biserică, în comuna Șiria-Világos devenit vacant, prin abdicarea și îndepărtarea fostului învățătorii pe baza ordinațiunii protopresbiterale dto 23 Octomvrie (4 Noemvrie) Nr. 688/899 și a §-ul 58 punct 4, din Regulament, se escrie concurs cu termen de alegere pe ziua de 12/24 Decembre 1899.

Emolumintele legate cu postul acesta sunt: a) Salariu anual în bani 300 fl. v. a.; b) Cortel liber cu grădină intravilană și cănepiște; c) Opt orgii lemne, din cari se încălzescă și sala de învățământ; d) Pentru curățitul școlii, când va primi pe sine această sarcină alesul învățătorii 35 fl.; e) Pentru paușal de scripturistica personală 3 fl.; f) Pentru conferințe învățătorești peste tot anul 12 fl.;

Se observă cumcă decă învățătorii ales va ști instrua, și conduce corul vocal din loc, pe note, până când va instrua și conduce corul vocal va primi o remunerațiune anuală de 100 fl.

Recurenții sunt îndetorați a-și documenta evaluearea lor amăsurat §-lui 60 din Regulament.

Recurenții sunt invitați, ca recursurile lor bine instruite să se subterne Dlu protopresbiter tractual, ca inspector școlar Georgiu Popovici în Șiria-Világos până la ziua de 8/20 Decemvrie 1899.

Alesul învățătoriu este îndetorat, când este săptămânar și în cas necesar, să împlinescă cântările bisericesti în strană.

Mai departe recurenții sunt poștiți a-să infetosa în comună la sânta biserică într'o Duminecă, ori sərbătore, până la ziua alegerii, spre a-și dovedi desteritatea în cântare și tipic.

Dat din ședința comitetului parochial gr. or. ținută în 31 Octomvrie (12 Noemvrie) 1899 în Șiria-Világos.

Stefan Antonescu, m. p.   *Savu Crișan, m. p.*
preș. comitetului.   not. comit.

În conșelegere cu: G. POPOVICIU, m. p. prot. inspect.

—□—

Pentru deplinirea stațiunii învățătorești din Laz, devenită vacantă prin abdicarea lui Constantin Lucaciu, se escrie concurs cu termen de 30 de zile, dela prima publicare în fôia „Biserica și Școala“ fiesat fiind termenul de alegere pe 12/24 Decembre 1899.

Emolumintele sunt: 1) în bani 100 fl.; 2) grâu 6 șinice; 3) cucuruz 6 șinice; 4) lemne pentru învățătorii 4 stângeni; 5) venitele cantorali cam 15 fl.; 6) pământ 18 jugere; 7) scripturistica 5 fl.; 8) conferință 4 fl., 9) cuartir cu 2 chilii, cuină, cămară, grajd pentru vite și grădină de legumi în natură. Suma totală a venitelor, afară de locuință e peste 300 fl.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poștiți a-și trimite recursurile ajustate conform legii P. O. Domn Ioan Georgia ppresb. în Buteni (Butyin Aradmegye) și a se presenta în cutareva Duminecă seu sərbătore, în s. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic. Vor fi preferiți cei cari vor dovedi, că știu conduce cor vocal.

Din ședința comitetului parochial dela 24 Oct. 1899.

Fabritiu Bodea, m. p.   *Stefan Roșu, m. p.*
președinte.   notar.

În conșelegere cu: IOAN GEORGIA, m. p. ppresbter inspector școlar.

—□—

Pentru deplinirea parochiei vacante de a III. clasă Mély-Nadaș în tractul Belințului se escrie concurs cu termen de alegere în 30 de zile dela prima publicare.

Emolumintele împreunate cu acest post sunt: a) una sesiune pământ, care aduce un venit anual de 200 fl. v. a.; b) stolele și birul usuat 150 fl. v. a.; c) cuartir liber cu grădină.

Reflectanții sunt îndemnați a-și trimite recursurile lor instruite amăsurat prescrișelor M. On. Domn Lucian Șepețan adm. protopresbiter în Kiszeto, având dinșii a-se presenta în vr'o Duminecă ori sərbătore în biserică locală pentru a-și arăta desteritatea lor în cele rituale.

Comitetul parochial.

În conșelegere cu mine: LUCIAN ȘEPETAN, m. p. adm. protopresb.

—□—

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătorești din Șuștra protopresbiteratul Belințului se escrie concurs cu termen de alegere de 30 zile dela prima publicare în fôia oficiasă „Biserica și Școala“ pe lângă următoarele emoluminte: a) în bani gata 180 fl.; b) 32

metri lemne aduși în curtea școlii 40 fl. v. a.; e) pentru scripturistică 5 fl.; d) pentru conferința 5 fl.; e) 30 meți grâu à 3 fl. 50 cr. = 105 fl.; f) 10 meți cucuruz à 2 fl. = 20 fl.; g) 5 jugere pământ à 15 fl. = 75 fl.; h) dela înmormântări etc. 20 fl.; i) cuartir liber cu două chilii și grădina de legumi.

Recurenții sunt pofțiți a se presenta până la alegere în s. biserică spre a-și arăt desteritatea lor în cântare și tipic, ér recurrencele le vor înainta P. On. Domn Lucian Șepețan adm. prott. în Chisetu; cei capaci d'a instrui și conduce corul, vor fi preferiți.

Șuștra, 1 Octomvre 1899.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: **LUCIAN ȘEPETAN**, m. p. adm. protop.

—□—

Pe baza ordinațiunei Ven. Consistorii ugr. or din Oradea-Mare de sub Nr. 400 1899 B. pentru depiinirea parohiei matre **Câmpani Pm.** cu filia **Vălan Pm** ca parohiă de clasa a III — devenită în vacanță prin trecerea la celea eterne a parochului de pie memorie Ioan Popoviciu se escrie concurs cu termin de alegere pe **21 Noemvre** (3 Decemvrie) a. c.

Emolumintele impreunate cu acest post sunt: a) dela parohia matre **Câmpani Pm**: 1) Pământurile parohiale cu venit de 70 fl. 2) Din bir 10 cub. cucuruz à 5 = 50 fl.; 3) Din zilele de lucru cu mâna 20 fl.; 4) Din înmormântări 20 fl.; 5) Din cununii 15 fl.; 6) Din boteze 6 fl.; 7) Din masluri, liturghii, și alte rogăciuni 10 fl.; 8) Contribuțiunea pământurilor parohiale 15 fl.; suma: 206 fl.

b) Dela filia **Vălan Pm.**: 9) Pământurile parohiale cu un venit de 75 fl.; 10) Din bir 8 cub. cucuruz, à 5 fl. = 40 fl.; 11) Din zilele de lucru cu mâna 20 fl.; 12) Din înmormântări 25 fl.; 13) Din cununii 20 fl.; 14) Din boteze 8 fl.; 15) Din masluri, liturghii și alte rogăciuni 20 fl.; suma 208 fl.; dela ambele comune de tot: 414 fl.;

Aspiranții la acest post cari în timpul concursului au a-se presenta în S. biserică din loc, pentru cântare, serviciu Dăeesc, și cuvântare, având a observa cele prescise în §-ul 18 al. reg. pentru parohii se avisază în terminul indicat, a substerne subscrisului protopresbiter tractual în **Robogány**, recurrencele provădute cu toate documentele necesarii.

Dat din ședința comitetului parohial din com. bis. **Câmpani-Pm.** și fil. **Vălan Pm.** ținut la 24 Oct. 1899.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: **ELIA MOGA**, m. p. protopresbiterul **Beiușului**.

—□—

Se escrie concurs pe stațiunea învăț. din **Monostur** cu care sunt incopciate următoarele emoluminte: 1) salariul în bani gata 280 fl.; 2) Pentru conferința 10 fl.; 3) scripturistica 4 fl.: pentru lemne de încălzit 30 fl.; cortel liber și grădina $\frac{3}{4}$ de juger 20 fl. Doritori de a fi aleși au a-se presenta în s. biserică din **Monostur** spre a-și arăta desteritatea în cant și tipicul bisericesc.

Recurrencele le vor substerne **M. O. Domn Adam Rosa** inspector școlar în **Leucusesci**, p. u. **Bethlenháza**, **Carasiu-Severin**, până la **12/24 Decemvre a. c.** în care ăia va fi și alegerea.

Leucusesci în 28 Octomvre (9 Noemvre 1899.)

În conțelegere cu comitetul parohial: **ADAM ROSA**, m. p. inspect. școlar.

—□—

Pentru ocuparea definitivă a stațiunilor învățătorești din **Fenlac** (inspectoratul **Timișorii**), prin acesta se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecesan „**Biserica și Școla**.”

Emolumentele anuale sunt: 1. La școla mare (classesele superioare) în bani gata 180 fl. 80 cr.; pentru scripturistica 10 fl., pentru conferință 10 fl.; 60 meți (chible) de grâu; 6 stg. de lemne 60 fl.; 4 orgii de paie 32 fl.; 2 jughere pământ. 2. La școla mică (classesele inferioare) în bani gata 250 fl.; pentru scripturistica 10 fl.; pentru conferință 10 fl.; 20 chible meți de grâu; 4 stg. de lemne 40 fl.; 4 orgii de paie 32 fl.; și folosirea unei grădini estravilane.

Grădina intravilană o beneficiază în jumătate ambii învățători. Sarcinile publice are să le suporte fiecare învățător de după emolumentele sale. Dela înmormântări, dacă se duce mortul la biserică 1 fl., și dacă nu 50 cr. La înmormântări se vor schimba învățătorii cu rëndul.

Afară de aceste, învățătorul dela classesele superioare se va bucura de cortelul de sus de lângă sala sa de învățământ; ér celalalt de cel de jos, mai având folosirea grajdului, podului etc., aparținătoare la cortel.

Recurrencele ajustate cu documentele originale despre calificațiunea prescisa în Regulamentul din vigóre sunt a se trimite Prea On. oficiu ppresb. dn **Timișóra-Fabric**. Recurrencele vor avé să se presente înse nu în ăia alegerii, în s. biserică, spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic

Dat din ședința comitetului parohial ținută în **Fenlac**, la 18/30 Octomvre 1899.

Comitetul parohial

Cu consensul ppresb. tractual **Dr. Tr. PUTICI** insp. școl.

LICITAȚIUNE MINUENDĂ.

Conform incuviințarei Ven. Consistoriu Nr. 6711/899 se escrie concurs de licitațiune minuendă pe **21 Noemvre v. 1899** pentru edificarea templei, sculptura, auritura, pictura, scaunele la biserică nouă edificată în comuna **Sarafola** comitatul **Torontal**.

Prețul de esclamară 6732 fl. șase mii șeptesute treișeci și doi fl. v. a.

Vadiul de 10% se recere.

Oferte în scris pe lângă depunerea percentelor se primesc.

Planul, preliminarul și condițiile se pot vedea la oficiul parohial.

Sarafola 3/15 Nov. 1899.

Din încredințarea com. par.: **IOAN STANA**, m. p. preot.

—□—

Pe baza planului și preliminarului aprobat de **Venerabilul Consistoriu**, prin acesta se escrie concurs de licitațiune minuendă pentru edificarea școlii din comuna **Ilteu**, carea se va ținé la **6/18 Decemvre a. c.** la 10 ore a. m. în școla din loc.

Prețul esclamării este 2352 fl. 21 cr. v. a.

Licitanții vor depune vadiu de 10% a prețului esclamării.

Condițiunile, planul și preliminarul se pot vedé ori-când la presiidiul comitetului parohial și tot de aci se pot cere ori-ce informațiuni.

Comitetul parohial.

Ilteu, 4/16 Novembre 1899.

Alesiu Vesalon, m. p.

președinte.

Nicolau Rusu, m. p.

notariu.